

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDEKİ ÇALGI EĞİTİMCİLERİNİN MESLEKİ DOYUMLARI İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Mustafa AKGÜL

Uzman Öğretmen. Erzurum Raci Alkır Güzel Sanatlar Lisesi, solfej82@hotmail.com, ORCID: 0009-0001-9783-3046

Barış DEMİRCİ

Prof. Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi, baris.demirci@mgu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1730-2278

Akgül, Mustafa ve Barış Demirci. "Güzel Sanatlar Liselerindeki Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Doyumları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi". idil, 112 (2023 Aralık): s. 1927-1944. doi: 10.7816/idil-12-112-02

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Güzel Sanatlar Liselerindeki Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Doyumları ile Mesleki Tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma, tür olarak betimsel türde, model olarak genel tarama modelindedir. Evrenini, Güzel Sanatlar Liselerinde çalışan çalgı eğitimcileri (760), örneklemini ise, ölçeklere cevap veren çalgı eğitimcileri (478) oluşturmaktadır. Çalgı eğitimcilerinin tükenmişlik düzeylerini belirlemek için Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen "Maslach Tükenmişlik Envanteri (MBI)", mesleki doyum düzeylerini belirlemek için ise Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen "Mesleki Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde bağımsız örneklem için t testi, tek faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Pearson Momentler çarpım korelasyonu ve doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Çalgı eğitimcilerinin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleki kıdem ve bireysel çalgı türleri, mesleki tükenmişlik ölçeğinin alt boyutları açısından ele alınmıştır. Mesleki doyum ve mesleki tükenmişlikleri arasındaki ilişki tespit edilmiş, mesleki tükenmişlik düzeylerinin mesleki doyumlarını yordama durumlarına ilişkin bulgular oluşturulmuştur. Cinsiyetin ve medeni durum değişkeninin çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanlarını etkileyen bir değişken olmadığı buna karşın cinsiyet, medeni durum ve yaş değişkenlerinin kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu, eğitim durumu değişkeninin duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı olarak etkisi olmayan bir değişken olduğu, mesleki kıdem ve bireysel çalgı türünün kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı etkisi olan bir değişken olduğu, çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum düzeylerinin artması ile duygusal tükenme düzeylerinin azalacağı, kişisel başarı hissini artacağı, müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişliklerinin mesleki doyumlarını anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çalgı eğitimi, mesleki doyum, mesleki tükenmişlik.

Makale Bilgisi:

Geliş: 7 Ekim 2023

Düzeltilme: 16 Kasım 2023

Kabul: 23 Aralık 2023

Giriş

Doyum; yaşam doyum kavramının da bir parçası olarak kişinin arzu, istek, beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmasını ifade eden bir sözcüktür. Mesleki doyum kişinin zamanının büyük bir kısmını geçirdiği iş ortamının genel doyumuna ve yaşam kalitesine etkili ve baskın bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin mesleki yaşamından memnun olma ya da olmama durumu olarak ifade edilebilmektedir (Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2005: 117). İlk olarak 1920'lerde ortaya çıkmış fakat önemi 1940'larda anlaşılmaya başlanmıştır (Aşık, 2010: 36). Mesleki doyum, çalışanların işlerine karşı göstermiş olduğu genel tutumdur. Locke'a göre meslek doyumunu, "kişinin mesleğini ve iş tecrübesini değerlendirmesi sonucunda oluşan beğeni ya da pozitif duygular" şeklinde ifade etmiştir (Akt., Şahal, 2005: 50). Robins ve Coulter ise meslek doyumunu, "çalışanların iş hayatı ya da mesleklerine karşı olan tutumları" şeklinde tanımlamışlardır (Akt., Rızaoğlu ve Ayyıldız, 2008: 12).

Mesleki doyum kavramı, genel anlamda çalışanların işlerine yönelik duygularının sonucunda ortaya çıkan reaksiyon olarak tanımlanabilir. Mesleki yaşamında karşılaştığı durumlar kişinin doyum duygusunu belirlemede, beraberinde işine karşı olan tutum ve davranışlarını değiştirmektedir. Bireylerin iş hayatlarında başarılı ve mutlu, olabilmelerinin en önemli koşulu olarak ifade edilebilir. Mesleki doyum çalışanlar ve yöneticiler açısından iki sebepten dolayı önemlidir. Birincisi çalışanların yaptıkları iş hakkında ne düşündükleri ve hissettikleri kendileri için, ikincisi, çalışanların mesleklerine yönelik tutumlarının iş verimliği üzerindeki etkisi idareciler açısından önemlidir (Sarıkamış, 2006: 60).

Mesleki doyumunu yaş, eğitim düzeyi, cinsiyet, gibi kişisel özelliklerin yanında yapılan işin ücreti, yönetim şekli, çalışma koşulları gibi örgütsel ve çevresel etkenlerden de etkilendiği ifade edilmektedir (Karakışla, 2012: 8). Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere doyum kavramı her meslek için başarıya ulaşmak açısından çok önemli bir kavramdır. Doyuma ulaşmamış bireyin iş yeri ve mesleği hakkındaki düşünceleri olumsuz olacağından dolayı motivasyonunun da düşük olacağı söylenebilir.

Mesleki tükenmişlik ise ilk kez Freudenberg (1974), tarafından ortaya konulmuş olup, stres verici duygular karşısında başa çıkamama, yıpranma, güç kaybı veya insanın iç dünyasında karşılanamamış istekleri sonucundaki tepki olarak tarif edilebilir. Maslach ve Jackson (1981), tükenmişliği; insanda ortaya çıkan fiziki yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duyguları ile birlikte bireyin yaptığı mesleğine ve diğer insanlara karşı gösterdiği olumsuz tutumları içine alan fiziksel ve zihinsel boyutlu bir durum olarak ifade etmişlerdir (Akbolat ve Işık, 2008: 231). Tükenmişlik bireyleri duygusal anlamda sürekli olarak tüketen sebeplerin bireyler üzerinde yol açtığı fiziksel, duygusal ve zihinsel bitkinlik durumudur (Pines & Aranson, 1988).

Pines modeline göre tükenmişliğin üç boyutundan biri olan fiziksel bitkinlik; enerji azalması, kronik yorgunluk ve güçsüzlük ile açıklanmaktadır. Tükenmişliğin ikinci boyutu olan duygusal bitkinlik; çaresizlik, umutsuzluk, bunalıma girme, hayal kırıklığı gibi duyguları içermektedir. Modelin üçüncü boyutu olan zihinsel bitkinliğin nitelikleri, bireyin kendisine, mesleğine ve diğer insanlara karşı olumsuz tutumlar göstermesi şeklinde sıralanmaktadır (Pines, 1988). Her alanda olduğu gibi müzik eğitimi ve onun alt boyutu olan çalgı eğitimi süreçlerinde de çalgı eğitimcilerinin meslek yaşantıları boyunca fiziksel, duygusal, zihinsel anlamda bitkinlik gibi durumları yaşamaktadırlar. Mesleğinde doyumuna ulaşamamış bireyin tükenmişlik yaşamaya kaçınılmaz hale gelmektedir.

Çalgıda belli bir düzeye ulaşmanın uzun çaba gerektiren bir süreç olması ve bu sürecin her öğrenci için birebir planlanması ve uygulanması gibi unsurlar, eğitimciler için ciddi sorumluluklar getirmektedir. Bahsi geçen bu unsurlar dikkate alındığında yaşanabilecek problemler eğitimcilerin daha fazla tükenmişlik yaşamalarına sebep olabilmektedir. Çalgı eğitimi; çalgı öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinisel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve istedik değişiklikler oluşturma, bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir (Uçan, 1980: 65). Çalgı eğitimi bireyin zihinsel ve bedensel özelliklerini buluşturma, biçimlendirme ve müzikal kişilik oluşturma sürecidir (Demirci, 2013: 118). Çalgı eğitimi dersi uygulama anlamında bütün davranışların kazandırılarak, nitelikli öğrenci yetiştirmenin gerekliliği açısından, çalgı çalabilme ve öğretebilme yetisini edinebilme açısından çok önemlidir.

Çalgı Eğitimi

İnsanın bir enstrümanı kullanması yoluyla müzikle insanı buluşturan, insanın kendisiyle özdeşleşip bütünleşmesini sağlayan, duygularını ifade edebilme olasılığı veren, sosyalleştiren, çalgı eğitiminin, müzik

eğitiminin dolayısıyla müzik sanatının önemli bir yoludur (Uslu, 1996: 106). Müzik eğitiminde, müzikal anlamda öğrencinin iyi bir seviyeye ulaşabildiğinin kanıtlarından birisi bireysel çalgısına hâkim olabilmesidir. Bireysel çalgısına hâkim bir birey kendini ifadede sıkıntı çekmeyeceği için doyuma ulaşacak, bu durum onun tükenmişlik yaşamasına engel olacaktır.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bireyin sürecin başlangıcından itibaren edindiği deneyimler ve kazanımlar eğitim yaşantısının diğer boyutlarına da yansıtacağı söylenebilir. Çalgı eğitiminin, müzik öğretmeni veya sanatçı olma yolunda ilk adım olan güzel sanatlar liselerinde alan dersi olması, derslerinin daha verimli işlenmesi, ileriki yıllarda mesleki yaşamlarında doyuma ulaşmalarını ve çalgı eğitimine yönelmeyi sağlayıcı bir etki oluşturarak konuyla ilgilenen kişilerin artmasına olanak sağlayacaktır. Bu olumlu kazanımlar eğitimin üst kademesi olan lisans eğitimi üzerine de olumlu olarak etki edecek bu sayede lisans hocasının doyuma ulaşarak tükenmişlik yaşamasına engel olacaktır.

Görülmektedir ki çalgı eğitiminin her kademesi birbirine zincir gibi bağlıdır. Güzel sanatlar liseleri ülkemizde çalgı eğitiminin temelini oluşturması nedeniyle zincirin ilk halkasını oluşturmaktadır. Bu nedenle büyük önem teşkil etmektedir. Çalgı eğitimi, çok boyutlu yapısı ve öğrenim süresinin uzun bir zamanı kapsaması gibi nedenlerden dolayı birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar hem Türkiye’de çalgı eğitimi süreçleri bakımından hem de çalgı eğitimcilerinin sorunları bakımından karşımıza çıkmakta ve araştırmacılar tarafından incelenmektedir. Bu araştırmanın problem durumu ise “Güzel sanatlar liselerindeki çalgı eğitimcileri mesleki tükenmişlik yaşamakta mıdır? Çeşitli değişkenler açısından (branş, çalgı, türü, cinsiyet vb.) tükenmişlik düzeyleri de farklılık göstermekte midir? Güzel sanatlar liselerindeki öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” Çalışmaya ilişkin problem durumundan yola çıkarak, yedi alt problem belirlenmiş ve aşağıda sunulmuştur.

1. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
3. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
4. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
5. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
6. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde bireysel çalgılarına göre anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
7. Güzel sanatlar liseleri çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik puanları ile mesleki doyum puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
8. Güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri, mesleki doyumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın Amacı Önemi ve Gerekçesi

Çalışmanın amacı, güzel sanatlar liselerindeki çalgı eğitimcilerinin mesleki doyumları ile mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda mesleki tükenmişliği etkileyen faktörlerin neler olduğun tespiti yapılmıştır. Çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi çalgı eğitimi süreçlerinin nitelik bakımından düzeyini ve bu düzeye ilişkin yapılabilecek iyileştirme çalışmalarını da etkileyecektir. Bu bağlamda günümüz eğitim sistemine ayak uydurmaya çalışan güzel sanatlar liseleri müzik öğretmenlerinin yaşadıkları tükenmişlik ve iş doyumlarını etkileyen çeşitli faktörlerin ortaya çıkarılmasının ve hassasiyetle konunun üzerinde durulmasının bu mesleği yapan ve gelecekte yapacak olan çalgı eğitimcilerine ışık tutabilecek nitelikte katkı sağlayabileceği söylenebilir. Tüm bu genel durumdan hareketle tezden elde edilmesi beklenen çıktı ya da sonuçlar, araştırmanın olumlu ya da olumsuz etkilerini ortaya koymakla beraber mevcut durum açısından da önemlidir. Bu bağlamda çalgı eğitimcilerinin hem mesleki açıdan verim düzeyini belirleme hem de mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyini belirlerken değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının anlaşılması gerekmektedir.

Araştırma konusuna ilişkin farklı disiplinlerde birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Bunun yanında alana özgü olarak, müzik eğitimine ilişkin üzerine sadece müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi ve eğitim fakültelerinde görev yapan çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik ve mesleki

doyumları üzerine çalışma yapıldığı görülmektedir. Ancak yapılan literatür taraması sonucunda güzel sanatlar liselerinde görev yapan çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle yapılan bu çalışma alanda ilk olma niteliği taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, tür olarak betimsel türde, model olarak genel tarama modelindedir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2007: 79). Araştırma keşfedici bir araştırmadır. Keşfedici araştırmalar, ilişki bulmaya, durum belirlemeye, okuyucuya bilgi vermeye yönelik araştırmalardır. Tanımlara, istatistiksel verilere, ya da ölçüm, gözlem, mülakat, anket, deney, vs. tekniklere dayanarak belirli konularda bilgi üretmeyi amaçlarlar. Bunlar nesnel araştırmalardır; bu tür araştırmalarda yazarın kişisel görüşüne daha az yer verilir (Seyidoğlu, 2009: 37).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde görev yapmakta olan çalgı eğitimcileri, örneklemini ise, tükenmişlik ve doyuma ilişkin ölçme araçlarındaki sorulara cevap veren çalgı eğitimcileri oluşturmaktadır. Güzel sanatlar lisesi olarak eğitim veren 81 adet okul bulunmaktadır. Bu bölümlerde kadrolu olarak görev yapmakta olan 760 çalgı öğretmenin tamamına ulaşılmış ve toplam 478 çalgı eğitimcisi katılımı gerçekleşmiştir. Ankete katılan 478 çalgı eğitimcisi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalgı eğitimcileri hakkında bilgi edinmek için kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Hazırlanan "Kişisel Bilgi Formunda araştırmanın amacını belirten ve uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili kısa bir açıklama yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda çalgı eğitimcisinin; yaşı, cinsiyeti, mesleki kıdemi, öğrenim durumu ile ilgili sorular mevcuttur. Araştırma süresince çalgı eğitimcilerine kişisel bilgilerini kapsayan sorular sorulmuştur.

Araştırmada güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde görev yapan çalgı eğitimcilerinin tükenmişliğini ölçmek için Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen "Maslach tükenmişlik envanteri (MBI)" kullanılacak, mesleki doyum düzeylerini belirlemek için Kuzgun, Y. Aydemir S.S. ve Hamamcı Z. (1999) tarafından geliştirilen "Mesleki Doyum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek iş doyumunu iki boyutlu ölçmeyi amaçlayan mesleki doyum ölçeğidir. Maslach tükenmişlik envanteri, hizmet sektöründe çalışan kişilerde tükenmişliği ölçmek için hazırlanmış bir ölçme aracıdır. Bu ölçme aracı üç alt boyutu değerlendirir, bahsi geçen alt boyutlar; "Kişisel Başarı Duygusu (Personal Accomplishment)", "Duygusal Tükenme (Emotional Exhaustion)" ve "Duyarsızlaşma (Depersonalization)" dir.

Süreç ve Uygulama

Araştırma sürecine aktif olarak eğitim veren güzel sanatlar lisesi sayısı ve bu okullarda kadrolu olarak görev yapan çalgı eğitimcisi sayısının tespit edilmesiyle başlanmıştır. Bu okullarda araştırma yapılabilmesi için gerekli izin yazıları Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiş ve bu doğrultuda ölçek formları gönderilmiştir. Yapılan geri dönüşler sonrasında katılımcı sayısı belirlenmiş olup belirtilen ölçekler çalgı eğitimcilerine e-posta ve Google form yoluyla gönderilmiştir. Bu araştırma için Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul 02.12.2022 tarih ve 13 sayılı toplantısı ile onay alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde belirlenen örneklem üzerinde uygulanan ölçekler ilk olarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve veriler öncelikli olarak uç değer analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucunda 21 katılımcıya ait veriler uç değere sahip olmasından dolayı veri setinden çıkarılmıştır. Uç değer analizinin tamamlanması ile parametrik testler için normallik koşulunun sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla yapılan medyan, aritmetik ortalama, z skorları, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmış ve bu hesaplamalar ile

verilerin normal dağılıma sahip olduğu bulunmuştur (Büyüköztürk, 2011,42). Yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. *Katılımcıların Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Düşük Başarı Algısı ve Mesleki Doyum Puanına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Skewness-Kurtosis Değerleri*

	N	Ortalama	Medyan	Ss	Skewness	Kurtosis
Duygusal Tükenme	457	19.39	19.00	5.28	.520	.571
Duyarsızlaşma	457	7.58	7.00	2.70	1.135	.684
Kişisel Başarı Hissi	457	32.22	32.00	3.82	-.136	.018
Mesleki Doyum	457	76.08	75.00	8.66	.061	.004

Araştırma sürecinde incelenen alt problemlere cevap verebilmek amacıyla Bağımsız Örneklem için t Testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi, Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu ve Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır.

Örnekleme yer alan katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2. *Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Mesleki Kıdem, Bireysel Çalgı Türü Değişkenlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Sonuçları*

Özellik	Kategori	N	%
Cinsiyet	Erkek	255	55.8
	Kadın	202	44.2
	Toplam	457	100
Yaş	24-32 Yaş	52	11.4
	33-41 Yaş	320	70.00
	42 ve üzeri	85	18.6
	Toplam	457	100
Medeni Durum	Evli	351	76.8
	Bekar	106	23.2
	Toplam	457	100
Eğitim Durumu	Lisans	379	82.9
	Yüksek Lisans	71	15.5
	Doktora	7	1.5
	Toplam	457	100
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	26	5.7
	6-10 Yıl	73	16.0
	11-15 Yıl	211	46.2
	16-20 Yıl	95	20.8
	21 ve üzeri	52	11.4
	Toplam	457	100
Bireysel Çalgı Türü	Mızraplı	115	25.2
	Yaylı	188	41.1
	Şan ve Piyano	106	23.2
	Üflemeli	48	10.5
	Toplam	457	100

Geçerlik ve Güvenilirlik

Anket sorularının güvenilirlik analizi yapıldığında hesaplanan Cronbach Alfa Katsayısı 0,636 olarak tespit edilmiştir. Anket ölçeğinin alt boyutlarının geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonucunda aşağıdaki katsayılar elde edilmiştir. Geçerlik güvenilirlik kat sayıları ölçeğin alt boyutlarına göre; Duygusal tükenme: 0,870, Duyarsızlaşma: 0,757, Düşük Kişisel Başarı Hissi: 0,594 bulunmuştur. Sonuçlara göre ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğin yüksek olduğu söylenebilir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik puanlarının çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine göre ve mesleki tükenmişlik puanlarının mesleki doyum düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan istatistiksel analizlere ve bu analizden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Alt Problem 1. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Cinsiyetlerine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Bağımsız Örneklem için t Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Bağımsız Örneklem için t Testinin önemli bir koşulu olan varyansların homojenliği için Levene testi yapılmış ve duygusal tükenme alt boyutunun $F=.441$, $p>.05$, duyarsızlaşma alt boyutunun $F=3.030$, $p>.05$ ve kişisel başarı hissi boyutunun $F=3.843$, $p>.05$ bu koşulu sağladığı bulunmuştur.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Tükenmişlik	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Duygusal	Erkek	255	19.65	5.28	1.160	.247
Tükenme	Kadın	202	19.07	5.27		
Duyarsızlaşma	Erkek	255	7.52	2.85	-.575	.565
	Kadın	202	7.66	2.50		
Kişisel Başarı Hissi	Erkek	255	14.98	3.93	5.139	.000
	Kadın	202	16.78	3.42		

Tablo 3 incelendiğinde çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenmişlik puanlarının $t_{445}=1.160$, $p>.05$ ve duyarsızlaşma puanlarının $t_{445}=-.575$, $p>.05$ ve cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunurken kişisel başarı hissi puanlarının $t_{445}=-5.139$, $p<.05$ cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Kişisel başarı hissi boyutuna ilişkin erkek eğitimcilerin ortalamasının $x=14.98$ olduğu ve kadın eğitimcilerin ortalamasının $x=16.78$ olduğu ve ortalamalar arasındaki farkın kadınların lehine olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, cinsiyetin çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanlarını etkileyen bir değişken olmadığı ancak kişisel başarı hissi puanları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 2. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Medeni Durumlarına Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Bağımsız Örneklem için t Testi ve Mann Whitney U Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4 ve Tablo 5'de sunulmuştur. Bağımsız örneklem için t Testinin önemli bir koşulu olan varyansların homojenliği için Levene testi yapılmış ve duygusal tükenme alt boyutunun $F=.048$, $p>.05$ ve duyarsızlaşma alt boyutunun $F=.738$, $p>.05$ bu koşulu sağladığı bulunurken kişisel başarı hissi alt boyutunda $F=15.94$, $p<.05$ varyansların homojenliği şartı sağlanamadığı bulunmuştur. Bu sebeple kişisel başarı hissi alt boyutu için Bağımsız Örneklem için t Testinin nonparametrik karşılığı olan Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 4. Medeni Durum Değişkenine İlişkin t Testi Bulguları

Tükenmişlik	Medeni Durum	N	X	Ss	t	P
Duygusal	Evli	351	19.39	5.36		
Tükenme	Bekar	160	19.41	5.02	-.042	.966
Duyarsızlaşma	Evli	351	7.63	2.65		
	Bekar	160	7.41	2.87	.744	.458

Tablo 4 incelendiğinde duygusal tükenmişlik puanlarının $t_{445}=-.042$, $p>.05$ ve duyarsızlaşma puanlarının $t_{445}=.744$, $p>.05$ medeni durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

Tablo 5. Medeni Durum Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Tükenmişlik	Medeni Durum	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Kişisel Başarı Hissi	Evli	351	215.37	75595.50	13819.500	.000
	Bekar	106	274.13	29057.50		

Tablo 5 incelendiğinde kişisel başarı hissi düzeylerinin $U=13819.500$, $p<.05$ medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitimcilerinin kişisel başarı hissi boyutuna ilişkin sıra ortalamaları incelendiğinde farkın bekar eğitimcilerin lehinde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak medeni durum değişkeninin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutları üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı buna karşın kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 3. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Yaşlarına Göre Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanlarının yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ile Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6 ve Tablo 7'de sunulmuştur. ANOVA'nın önemli bir ön koşulu olan varyansların homojenliğini belirlemek üzere Levene testi yapılmış ve duyarsızlaşma alt boyutunun $F_{(2,454)}=2.219$, $p>.05$ bu koşulu sağladığı bulunurken; duygusal tükenme alt boyutunun $F_{(2,454)}=3.809$, $p<.05$ ve kişisel başarı hissi boyutunun $F_{(2,454)}=4.309$, $p<.05$ varyansların homojenliği şartı sağlamadığı bulunmuştur. Bu sebeple duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi alt boyutu için ANOVA'nın nonparametrik karşılığı olan Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır.

Tablo 6. Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

Tükenmişlik	Yaş Aralığı	N	X	Ss	Sd	F	P
Duyarsızlaşma	24-32	52	7.84	2.97			
	33-41	320	7.44	2.58	2/454	1.448	.236
	42 ve üzeri	85	7.95	2.96			

Tablo 6 incelendiğinde duyarsızlaşma puanlarının $F_{(2,454)}=1.448$, $p>.05$ yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Sonuç olarak yaş değişkeninin duyarsızlaşma boyutunu anlamlı olarak etkilemeyen bir değişken olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Bulguları

Tükenmişlik	Yaş Aralığı	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Duygusal Tükenme	24-32	52	179.84			
	33-41	320	242.87	2	13.194	.001
	42 ve üzeri	85	206.85			
Kişisel Başarı Hissi	24-32	52	175.27			
	33-41	320	234.23	2	10.054	.007
	42 ve üzeri	85	242.20			

Tablo 7 incelendiğinde duygusal tükenme puanının $\chi^2=13.194$, $sd=2$, $p<.05$ ve kişisel başarı hissi puanının $\chi^2=10.054$, $sd=2$, $p<.05$ eğitimcilerin yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Duygusal tükenme boyutuna ilişkin bulunan farkın hangi yaş aralığının lehinde olduğunu belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Yaş Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Tükenmişlik	Yaş Aralığı	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Duygusal	24-32	52	141.37	7351.00	5973.00	.001
Tükenme	33-41	320	193.83	62027.00		
Duygusal	33-41	320	209.54	67052.50	11507.50	.029
Tükenme	42 ve üzeri	85	178.38	15162.50		
Duygusal	24-32	52	64.97	3378.50	2000.50	.352
Tükenme	42 ve üzeri	85	71.46	6074.50		

Tablo 8 incelendiğinde yaş aralığı 24-32 olan eğitimciler ile yaş aralığı 33-41 olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($U=5973.00$, $p<.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının sıra ortalamasının 33-41 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha düşük

olduğu görülmüştür. Yaş aralığı 33-41 olan eğitimciler ile yaş aralığı 42 ve üzeri olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur ($U=11507.50$, $p<.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde 33-41 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının sıra ortalaması 42 ve üzeri yaş olan eğitimcilerin duygusal tükenme sıra ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaş aralığı 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanları ile 42 ve üzeri yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($U=2000.50$, $p>.05$).

Sonuç olarak yaş değişkeninin 33-41 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarını anlamlı olarak etkileyen bir değişken olduğu söylenebilir. Kişisel başarı hissine ilişkin bulunan anlamlı farklılaşmanın hangi yaş aralığının lehinde olduğunu belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Yaş Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Tükenmişlik	Yaş Aralığı	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Kişisel Başarı	24-32	52	145.01	7540.50	6162.50	.003
Hissi	33-41	320	193.24	61837.50		
Kişisel Başarı	33-41	320	201.48	64474.50	13114.50	.611
Hissi	42 ve üzeri	85	208.71	17740.50		
Kişisel Başarı	24-32	52	56.76	2951.50	1573.50	.005
Hissi	42 ve üzeri	85	76.49	6501.50		

Tablo 9 incelendiğinde yaş aralığı 24-32 olan eğitimciler ile yaş aralığı 33-41 olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. ($U=6162.50$, $p<.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının sıra ortalamasının 33-41 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Yaş aralığı 33-41 olan eğitimciler ile yaş aralığı 42 ve üzeri olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($U=13114.50$, $p>.05$). Yaş aralığı 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanları ile 42 ve üzeri yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($U=1573.50$, $p<.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının sıra ortalaması 42 ve üzeri yaş olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi sıra ortalamasından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak yaş değişkeninin 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı olarak etkili olan bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 4. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Eğitim Durumlarına Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) yapmak üzere ANOVA'nın önemli bir ön koşulu olan varyansların homojenliğini belirlemek üzere Levene testi yapılmış ve duygusal tükenme alt boyutunun $F_{(2,454)}=3.846$, $p<.05$, duyarsızlaşma alt boyutunun $F_{(2,454)}=3.718$, $p<.05$, düşük başarı hissi boyutunun $F_{(2,454)}=3.391$, $p<.05$ bu koşulu sağlamadığı bulunmuştur. Bu sebeple mesleki tükenmişlik puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ANOVA'nın nonparametrik karşılığı olan Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. *Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Bulguları*

Tükenmişlik	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
Duygusal Tükenme	Lisans	379	232.08	2	1.464	.481
	Yüksek Lisans	71	216.34			
	Doktora	7	190.43			
Duyarsızlaşma	Lisans	379	223.95	2	7.660	.022
	Yüksek Lisans	71	263.10			
	Doktora	7	156.64			
Kişisel Başarı Hissi	Lisans	379	229.67	2	2.455	.293
	Yüksek Lisans	71	218.51			
	Doktora	7	299.14			

Tablo 10 incelendiğinde eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının $\chi^2=1.464$, $sd=2$, $p>.05$ ve kişisel başarı hissi puanlarının $\chi^2=2.455$, $sd=2$, $p>.05$ eğitim durumlarına göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilirken; duyarsızlaşma puanlarının $\chi^2=7.660$, $sd=2$, $p<.05$ eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Duyarsızlaşma boyutuna ilişkin bulunan farkın hangi eğitim durumunda olan eğitimciler arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. *Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu*

Tükenmişlik	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Duyarsızlaşma	Lisans	379	219.38	83145.50	11135.50	.019
	Yüksek Lisans	71	258.16	18329.50		
Duyarsızlaşma	Lisans	379	194.57	73741.00	922.00	.158
	Doktora	7	135.71	950.00		
Duyarsızlaşma	Yüksek Lisans	71	40.94	2906.50	146.50	.070
	Doktora	7	24.93	174.50		

Tablo 11 incelendiğinde eğitim durumu lisans olan eğitimciler ile eğitim durumu yüksek lisans olan eğitimcilerin duyarsızlaşma puanlarının anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir ($U=11135.50$, $p<.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde eğitim durumu lisans olan eğitimcilerin duyarsızlaşma puanlarının sıra ortalamasının eğitim durumu yüksek lisans olan eğitimcilerin duyarsızlaşma puanlarının sıra ortalamasından anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Eğitim durumu lisans olan eğitimciler ile doktora olan eğitimcilerin duyarsızlaşma puanlarının anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($U=922.00$, $p>.05$). Eğitim durumu yüksek lisans olan eğitimciler ile doktora olan eğitimcilerin duyarsızlaşma puanlarının anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($U=146.50$, $p>.05$).

Sonuç olarak eğitim durumu değişkeninin duyarsızlaşma boyutunu eğitim durumu lisans ve yüksek lisans olan eğitimciler açısından anlamlı olarak etkileyen; duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı olarak etkisi olmayan bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 5. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Mesleki Kıdemlerine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanlarının mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 12 ve 13'te sunulmuştur. ANOVA'nın önemli bir ön koşulu olan varyansların homojenliğini belirlemek üzere Levene testi yapılmış ve duygusal tükenme alt boyutunun $F_{(4,452)}=2.808$, $p<.05$ ve duyarsızlaşma alt boyutunun $F_{(4,452)}=2.784$, $p<.05$ bu koşulu sağlamadığı bulunurken; kişisel başarı hissi boyutunun $F_{(4,452)}=1.739$, $p>.05$ varyansların homojenliği koşulunu sağladığı bulunmuştur. Bu sebeple duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere ANOVA'nın nonparametrik karşılığı olan Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır.

Tablo 12. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları

Tükenmişlik	Mesleki Kıdem	N	X	Ss	sd	F	P	Fark
Kişisel Başarı Hissi	1-5 yıl	26	30.65	4.49	4/452	4.154	.003	A-C
	6-10 yıl	73	31.19	4.05				B-E
	11-15 yıl	211	32.73	3.64				B-C
	16-20 yıl	95	31.89	3.41				B-E
	21 ve üzeri	52	32.96	4.08				B-E

(A:1-5, B:6-10, C:11-15, D:16-20, E: 21 ve üstü)

Tablo 12 incelendiğinde kişisel başarı hissi puanlarının $F_{(4,452)}=4.154$, $p<.05$ mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kişisel başarı hissi alt boyutunda bulunan bu farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD yapılmıştır. Yapılan test sonucunda mesleki kıdemi 1-5 yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanları mesleki kıdemleri 11-15 yıl ve 21 ve üzeri yıl aralığında olan eğitimcilerden anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir. Mesleki kıdemleri 1-5 yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=30.65$, 11-15 yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=32.73$ ve 21 ve üzeri yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=32.96$ olarak bulunmuştur. Mesleki kıdemleri 6-10 yıl aralığında olan eğitimcilerin ise kişisel başarı hissi puanları mesleki kıdemleri 11-15 yıl ve 21 ve üzeri yıl aralığında olan eğitimcilerden anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir. Mesleki kıdemleri 6-10 yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=31.19$, 11-15 yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=32.73$ ve 21 ve üzeri yıl aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=32.96$ olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak mesleki kıdemleri 1-5 yıl ve 6-10 yıl aralığında olanların anlamlı olarak daha düşük ortalamaya sahip oldukları ve mesleki kıdemin kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı etkisi olan bir değişken olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Mesleki Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Bulguları

Tükenmişlik	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p
Duygusal Tükenme	1-5 yıl	26	157.96	4	28.646	.000
	6-10 yıl	73	202.37			
	11-15 yıl	211	260.07			
	16-20 yıl	95	224.97			
	21 ve üzeri	52	183.21			
Duyarsızlaşma	1-5 yıl	26	227.37	4	14.718	.005
	6-10 yıl	73	230.30			
	11-15 yıl	211	213.46			
	16-20 yıl	95	272.58			
	21 ve üzeri	52	211.44			

Tablo 13 incelendiğinde eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarının $\chi^2=28.646$, $sd=4$, $p<.05$ ve duyarsızlaşma puanlarının $\chi^2=14.718$, $sd=4$, $p<.05$ mesleki kıdemlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutuna ilişkin bulunan farkın hangi mesleki kıdem aralığında olan eğitimciler arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 14 ve Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 14. *Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu*

	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Duygusal Tükenme	1-5 Yıl	26	41.13	1069.50	718.50	.066
	6-10 Yıl	73	53.16	3880.50		
Duygusal Tükenme	1-5 Yıl	26	73.37	1907.50	1556.50	.000
	11-15 Yıl	211	124.62	26295.50		
Duygusal Tükenme	1-5 Yıl	26	46.85	1218.00	867.00	.020
	16-20 Yıl	95	64.87	6163.00		
Duygusal Tükenme	1-5 Yıl	26	37.12	965.00	614.00	.510
	21 ve üzeri	52	40.69	2116.00		
Duygusal Tükenme	6-10 Yıl	73	114.25	8340.50	5639.50	.001
	11-15 Yıl	211	152.27	32129.50		
Duygusal Tükenme	6-10 Yıl	73	79.78	5824.00	3123.00	.269
	16-20 Yıl	95	88.13	8372.00		
Duygusal Tükenme	6-10 Yıl	73	66.18	4831.00	1666.00	.244
	21 ve üzeri	52	58.54	3044.00		
Duygusal Tükenme	11-15 Yıl	211	160.92	33955.00	8456.00	.028
	16-20 Yıl	95	137.01	13016.00		
Duygusal Tükenme	11-15 Yıl	211	140.25	29592.00	3746.00	.000
	21 ve üzeri	52	98.54	5124.00		
Duygusal Tükenme	16-20 Yıl	995	78.96	7501.00	1999.00	.056
	21 ve üzeri	52	64.94	3377.00		

Tablo 14 incelendiğinde mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 6-10 olan eğitimcilerin ($U=718.50$, $p>.05$); mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan eğitimcilerin ($U=614.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 16-20 olan eğitimcilerin ($U=3123.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan eğitimcilerin ($U=1666.00$, $p>.05$) ve mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan eğitimcilerin ($U=1999.00$, $p>.05$) duygusal tükenme puanlarının anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimciler ile 11-15 yıl olan eğitimcilerin ($U=1556.50$, $p<.05$); mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimciler ile 16-20 yıl olan eğitimcilerin ($U=867.00$, $p<.05$); mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile 11-15 yıl olan eğitimcilerin ($U=5639.50$, $p<.05$); mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimciler ile 16-20 yıl olan eğitimcilerin ($U=5639.50$, $p<.05$) ve mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimciler ile 21 ve üzeri yıl olan eğitimcilerin ($U=5639.50$, $p<.05$) duygusal tükenme puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Sıra ortalamaları incelendiğinde mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimcilerden; mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimcilerden, mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimcilerden, 16-20 yıl olan eğitimcilerden ve 21 ve üzeri mesleki kıdemi olan eğitimcilerden duygusal tükenme sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 15. *Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu*

	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	26	49.46	1286.00	935.00	.910
	6-10 Yıl	73	50.19	3664.00		
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	26	125.35	3259.00	2578.00	.609
	11-15 Yıl	211	118.22	24944.00		
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	26	51.73	1345.00	994.00	.124

	16-20 Yıl	95	63.54	6036.00		
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	26	41.33	1074.50	628.50	.606
	21 ve üzeri	52	38.59	2006.50		
Duyarsızlaşma	6-10 Yıl	73	149.82	10937.00	7167.00	.367
	11-15 Yıl	211	139.97	29533.00		
Duyarsızlaşma	6-10 Yıl	73	76.18	5561.00	2860.00	.049
	16-20 Yıl	95	90.89	8635.00		
Duyarsızlaşma	6-10 Yıl	73	65.11	4753.00	1744.00	.431
	21 ve üzeri	52	60.04	3122.00		
Duyarsızlaşma	11-15 Yıl	211	140.96	29743.50	7377.50	.000
	16-20 Yıl	95	181.34	17227.50		
Duyarsızlaşma	11-15 Yıl	211	132.31	27917.00	5421.00	.892
	21 ve üzeri	52	130.75	6799.00		
Duyarsızlaşma	16-20 Yıl	995	80.81	7676.50	1823.50	.008
	21 ve üzeri	52	61.57	3201.50		

Tablo 15 incelendiğinde mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 6-10 olan eğitimcilerin ($U=935.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 11-15 olan eğitimcilerin ($U=2578.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin ($U=994.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 1- 5 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri yıl olan eğitimcilerin ($U=994.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 11-15 olan eğitimcilerin ($U=7167.00$, $p>.05$); mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan eğitimcilerin ($U=1744.00$, $p>.05$) ve mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimciler ile mesleki kıdemi 21 ve üzeri olan eğitimcilerin ($U=5421.00$, $p>.05$) duyarsızlaşma puanlarının anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimciler ile 16-20 yıl olan eğitimcilerin ($U=2860.00$, $p<.05$); mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimciler ile 16-20 yıl olan eğitimcilerin ($U=7377.50$, $p<.05$); mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimciler ile 21 ve üzeri yıl olan eğitimcilerin ($U=1823.50$, $p<.05$) duyarsızlaşma düzeylerinin anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimcilerden; mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimcilerden, mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin ve 21 ve üzeri mesleki kıdemi olan eğitimcilerden duyarsızlaşma sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak mesleki kıdem değişkeninin çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerini anlamlı olarak etkileyen bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 6. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Bireysel Çalgı Türüne Göre Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanlarının bireysel çalgı türüne göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 16 ve 17’de sunulmuştur. ANOVA’nın önemli bir ön koşulu olan varyansların homojenliğini belirlemek üzere Levene testi yapılmış ve duygusal tükenme alt boyutunun $F_{(3,453)}=1.051$, $p>.05$ ile kişisel başarı hissi boyutunun $F_{(3,453)}=1.263$, $p>.05$ bu koşulu sağladığı bulunurken; duyarsızlaşma alt boyutunun $F_{(3,453)}=3.991$, $p<.05$ varyansların homojenliği koşulunu sağlamadığı bulunmuştur. Bu sebeple duyarsızlaşma alt boyutunda bireysel çalgı türüne göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere ANOVA’nın nonparametrik karşılığı olan Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır.

Tablo 16. *Bireysel Çalgı Türü Değişkenine İlişkin ANOVA Bulguları*

Tükenmişlik	Bireysel Çalgı Türü	N	X	Ss	sd	F	P	Fark
Duygusal Tükenme	Mızraplı	115	19.66	5.43				
	Yaylı	188	19.38	5.01				
	Şan ve Piyano Üflemeli	106 48	19.70 18.08	5.48 5.44	3/453	1.216	.303	
Kişisel Başarı Hissi	Mızraplı	115	33.36	3.86				A-B A-C
	Yaylı	188	32.06	3.66	3/453	5.797	.001	
	Şan ve Piyano	106	31.29	3.63				
	Üflemeli	48	32.14	4.15				

(A: Mızraplı, B:Yaylı, C:Şan ve Piyano, D:Üflemeli)

Tablo 16 incelendiğinde duygusal tükenme boyutunda $F_{(3,453)}=1.216$, $p>.05$ bireysel çalgı türüne göre anlamlı olarak farklılaşma olmadığı, kişisel başarı hissi alt boyutunda ise $F_{(3,453)}=5.797$, $p<.05$ bireysel çalgı türüne göre anlamlı olarak farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bulunan bu farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD yapılmıştır. Yapılan test sonucunda bireysel çalgı türü mızraplı olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının bireysel çalgı türü yaylı ve bireysel çalgı türü şan ve piyano olan eğitimcilerden anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir. Bireysel çalgı türü mızraplı olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=33.36$, yaylı olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi ortalamaları $x=32.06$ ve bireysel çalgı türü şan ve piyano olan eğitimcilerin ortalamaları $x=31.29$ olarak bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle bireysel çalgı türü şan ve piyano olan çalgı eğitimcilerinin kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı olarak daha düşük ortalamaya sahip oldukları ve bireysel çalgı türünün kişisel başarı hissi puanları üzerinde anlamlı etkisi olan bir değişken olduğu söylenebilir.

Tablo 17. *Bireysel Çalgı Türü Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Bulguları*

Tükenmişlik	Bireysel Çalgı Türü	N	Sıra Ort.	sd	x^2	P
Duyarsızlaşma	Mızraplı	115	227.38			
	Yaylı	188	230.79	3	1.692	.639
	Şan ve Piyano	106	237.01			
	Üflemeli	48	208.20			

Tablo 17 incelendiğinde eğitimcilerin duyarsızlaşma düzeyleri $x^2=1.692$, $sd=3$, $p>.05$ bireysel çalgı türüne göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak bireysel çalgı türünün çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ve kişisel başarı hissi puanlarını anlamlı olarak etkileyen bir değişken olduğu söylenebilir.

Alt Problem 7. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları ile Mesleki Doyum Puanları Arasında Anlamlı İlişki Var mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanları ile mesleki doyum puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18. *Mesleki Tükenmişlik ve Mesleki Doyum Puanları Arasındaki İlişki*

	Mesleki Doyum
Duygusal Tükenme	-.516**
Duyarsızlaşma	-.262**
Kişisel Başarı Hissi	.420**

(**: $p<.01$)

Tablo 18 incelendiğinde mesleki tükenmişlik puanları ile mesleki doyum puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu sonucunda mesleki doyum ile duygusal tükenme $r=-.516$, $p<.01$ ve duyarsızlaşma $r=-.262$, $p<.01$ arasında negatif yönlü ve anlamlı; kişisel

başarı hissi $r=.420$, $p<.01$ ile pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Ulaşılan bulgudan hareketle güzel sanatlar liselerindeki çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum düzeylerinin artması ile duygusal tükenme düzeyleri ve duyarsızlaşma düzeylerinin azalacağı ve kişisel başarı hissini artacağı söylenebilir.

Alt Problem 8. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Çalgı Eğitimcilerinin Mesleki Tükenmişlik Puanları Mesleki Doyum Puanlarının Anlamlı Bir Yordayıcısı Mıdır?

Mesleki tükenmişlik puanlarının mesleki doyum puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Analize başlamadan öncelikle veri setinin analiz için ön koşullarını sağlayıp sağlamadığına ilişkin analizler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Tolerance değerleri duygusal tükenme boyutu için .742, duyarsızlaşma boyutu için .662 ve düşük kişisel başarı hissi boyutu için .855 olduğu, VIF değerlerinin duygusal tükenme boyutu için 1.348, duyarsızlaşma boyutu için 1.510 ve kişisel başarı hissi boyutu için 1.169 olarak bulunurken; Durbin Watson değeri 1.679 olarak bulunmuştur. Tolerance değerinin 1.00 ile 0.00 aralığında, VIF değerlerinin 10'dan küçük ve Durbin-Watson değerinin 1-3 aralığında olmasına ilişkin koşulların veri seti için sağlandığı görülmüştür (Ho, 2006, s.267). Mesleki tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi ile mesleki doyum arasındaki yordayıcı ilişkilere yönelik bulgular Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19. Mesleki Doyumun Yordanmasına İlişkin Bulgular

Değişken	B	Standart hata	B	T	p
Sabit	62.070	3.531		17.581	.000
Duygusal Tükenme	-.838	.070	-.511	-11.915	.000
Duyarsızlaşma	-.440	.145	-.137	-3.028	.003
Kişisel Başarı Hissi	.836	.090	.369	9.237	.000

($R=.618$, $R^2=.382$, $F=93.532$, $p<.01$)

Tablo 19 incelendiğinde mesleki tükenmişliğin mesleki doyumdaki varyansın %38.2'sini açıkladığı görülmektedir ($R=.618$, $R^2=.382$, $F=93.532$, $p<.01$). Ulaşılan bu bulguya göre güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişliklerinin mesleki doyumlarını anlamlı olarak yordadığı söylenebilir. Mesleki doyumun yordayıcılarının yer aldığı Tablo 19, duygusal tükenmişlik boyutundaki 1 puanlık değişimin mesleki doyumda -.83'lük bir değişime, duyarsızlaşma boyutundaki 1 puanlık değişimin mesleki doyumda -.44'lük bir değişime ve kişisel başarı hissinde boyutundaki 1 puanlık değişimin mesleki doyumda .83'lük bir değişime sebep olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde bulgulara dayalı bulunan sonuçlar ve bu sonuçlara dayanan öneriler yer almaktadır. Araştırmanın sonucu doğrultusunda çıkan verilere dayalı olarak gereken öneriler araştırmanın alt problemleri sıralamasına göre sırasıyla yazılmıştır. Araştırmanın 1. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre cinsiyetin çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanlarını etkileyen bir değişken olmadığı ancak kişisel başarı hissi puanları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın 2. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları medeni durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre medeni durum değişkeninin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutları üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı buna karşın kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın 3. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre yaş değişkeninin duyarsızlaşma boyutunu anlamlı olarak etkilemeyen bir değişken olduğu söylenebilir. Yaş değişkeninin 33-41 yaş aralığında olan eğitimcilerin duygusal tükenme puanlarını anlamlı olarak etkileyen bir değişken olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra yaş değişkeninin 24-32 yaş aralığında olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı olarak etkili olan bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın 4. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre eğitim durumu değişkeninin duyarsızlaşma

boyutunu eğitim durumu lisans ve yüksek lisans olan eğitimciler açısından anlamlı olarak etkileyen; duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı olarak etkisi olmayan bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın 5. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmış farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre mesleki kıdemleri 1-5 yıl ve 6-10 yıl aralığında olanların anlamlı olarak daha düşük ortalamaya sahip oldukları ve mesleki kıdemli kişisel başarı hissi üzerinde anlamlı etkisi olan bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamaları incelendiğinde mesleki kıdemi 16-20 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimcilerden; mesleki kıdemi 11-15 yıl olan eğitimcilerin mesleki kıdemi 1-5 yıl olan eğitimcilerden, mesleki kıdemi 6-10 yıl olan eğitimcilerden, 16-20 yıl olan eğitimcilerden ve 21 ve üzeri mesleki kıdemi olan eğitimcilerden duygusal tükenme sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın 6. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları bireysel çalgı türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmış farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre bireysel çalgı türünün çalgı eğitimcilerinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ve kişisel başarı hissi puanlarını anlamlı olarak etkileyen bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireysel çalgı türü mızraplı olan eğitimcilerin kişisel başarı hissi puanlarının bireysel çalgı türü yaylı ve bireysel çalgı türü şan ve piyano olan eğitimcilerden anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bireysel çalgı türü şan ve piyano olan çalgı eğitimcilerinin kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı olarak daha düşük ortalamaya sahip oldukları ve bireysel çalgı türünün kişisel başarı hissi puanları üzerinde anlamlı etkisi olan bir değişken olduğu görülmüştür.

Araştırmanın 7. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları ile mesleki doyum puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre güzel sanatlar liselerindeki çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum düzeylerinin artması ile duygusal tükenme düzeyleri ve duyarsızlaşma düzeylerinin azalacağı ve kişisel başarı hissini artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın 8. alt probleminde mesleki tükenmişlik puanları mesleki doyum puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığına dair yapılan analiz sonuçlarına göre güzel sanatlar liseleri müzik bölümü çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişliklerinin mesleki doyumlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

TARTIŞMA

Güzel sanatlar liseler' inde dört yılı kapsayan çalgı eğitimi, öğrencinin şekillenmesinde çok önemlidir. Çalgı eğitimi, sanat eğitiminin bir boyutu olması nedeniyle itina gösterilmesi gereken bir süreçtir. Güzel sanatlar liselerindeki dört yıldan oluşan çalgı eğitimi sürecinin her öğrenci için ayrı ayrı planlanıp, sabırla, öğretilmesinin önemi büyüktür. Çünkü öğrenciyi hangi teknik ve yöntemle çalıştırılırsa o yönde şekil alacaktır (Çilden, 2003: 297). Bu bilgilerden hareketle iyi planlı ve programlı bir şekilde, doğru teknik ve yönlendirmelerle yapılan eğitimin başarıya ulaşacağı söylenebilir. Aksi takdirde öğrencinin ve öğreticinin başarısız olmasının yanında tükenmişlik yaşamasının da önü açılacaktır.

İyi bir çalgı eğitimci, her öğrencinin öğrenme süresinin aynı olmadığını, deneme süresinin bir öğrenciden diğerine değişime göstereceğini bilir ve planlamayı bu doğrultuda yapar (Bloom, 1995: 135). Güncel öğrenme ve öğretme yöntemlerini takip edip bunları uygulayıp, öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanır (Uluç, 2006: 9). Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere hiçbir öğrencinin birbirine denk olmadığı ve her öğrenci için bireysel özellikleri göz önünde tutularak eğitim öğretim yapılması gerektiği söylenebilir. Her öğrencinin öğrenme süresi farklı olması nedeniyle aynı program ve süre her öğrenciye uygulanamaz. Bu nedenle öğrenciler arasında öğrenme güçlüğü çekenlerin tespiti yapıp ders plan ve zamanı ona göre şekillendirmelidir.

Müziğe yeni başlayan öğrenci, hele de ilk defa göreceği yabancı bir enstrüman ile karşılaşmasının uyandıracağı antipati ve güçlükler karşısında öğrenme güçlüğü çekebilir. Müziğin teorik kuralları, metot ve alıştırmaların karmaşık olması öğrenciyi sıkabilecektir. Bu aşamada öğretmenin vereceği güzel örnekler, özendirici davranışlar ve her öğrencinin doğru öğrenme yöntemi doğrultusunda vereceği eğitim sayesinde, öğrencinin kaygılarını yenmesinde yardımcı olacaktır (Çilden, 2003: 299). Her eğitim alanında olduğu gibi, çalgı eğitiminde de öğrenme ortamının fiziki olanakları önemlidir. Öğrencinin çalıştığı ortamın çalışmaya elverişli olması, ortamla bir bütünleşmesi çalışma sürecinin pozitif yönde olmasının önünü açacaktır. Bunların yanın da çalışmalarının sergileneneceği sınıf ve daha üst boyutlarda sergilemelerin gerçekleşeceği konser salonlarının ortamları da önem taşımaktadır (Özay, 2013: 27).

Çalgı eğitiminde başarı ulaşmak, çalgı eğitimcinin kendisini sevdirmesiyle başlar. Müziğe yeni başlayan bir öğrenci öğretmeninden pekiştireç görmek ister. Bu aşamada çalgı eğitimi verirken daha çok öğrencinin iyi taraflarını belirterek cesaretini arttırmak gerekir. Sürekli yapılacak eleştiri öğrencinin hem çalgıya hem de eğitimciye olan bakış açısını olumsuz yönde etkileyecektir (Uluç, 2006: 10). Öğretmenlik mesleği bireyin her açıdan donanımlı olmasını gerektiren bir meslektir. Öğretmen öğrenciye başta eğitim olmak üzere birçok konuda

ışık tutan, yol gösteren olmalıdır. Eğitim öğretim ortamında yol gösterici konumunda olmalıdır. Sürekli bilgiyi aktaran, bulan veya yapan değil, daha çok bulduran, yaptıran, çözdürebilen ve keşfettiren olmalıdır. Öğrencinin sürekli hazır bilgiye alıştırılması üretmesinin önünü kapatacağı için başarı seviyesinde de ilerleme olmayacaktır.

Bu bilgiler de gösteriyor ki eğitimde öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini oluşturmak oldukça önemlidir. Bu sayede öğrencini motivasyonu yeterli seviyede olacağı için öğrenme gücünü çökmeyecek ve beraberinde gelecek başarı ile eğitimcinin doyum düzeyi artacak tükenmişlik yaşamasının önü kapanacaktır. Öğretmenler, eğitim-öğretim programında hedeflenen disiplinlere ulaşmalarını sağlamak üzere rol üstlenen kişilerdir. Bu nedenle eğitim sonucunda ulaşılan verilerde öğretmenlerin katkısı büyüktür. Öğrencilerin amaçlara ulaşma derecelerinde öğretmenin yapacağı yönlendirmeler büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle iyi bir öğretmen, eğitim süresince ulaşılmaya amaçlanan hedefleri başarmak için kendisinde olan bilgi ve birikimleri etkin bir şekilde uygulayandır (Yüksel, 2003: 312-313).

Çalgı eğitimi, birçok karmaşık teknik ve müzikal becerinin öğretilmesi gereken bir süreç olması nedeniyle birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar öğretmen, öğrenci, eğitim programları ve çevre olarak sayılabilir (Çilden, 2006: 302). Öğretmenin enstrümanı ile ilgili bilgi ve donanımına sahip olmasının yanında öğretmenin her öğrenciye göre geliştireceği öğretim yöntemleri üretme yeteneği de büyük önem taşımaktadır (Fenmen, 1991: 42).

Bu bilgiler ışığında çalgı eğitimini etkileyen temel faktörlerin öğretmen, öğrenci ve çalgı dersi öğretim programı olduğu görülmektedir. Bu faktörlerden en önemli basamağı öğretmendir. Öğretmenin alanında kendini iyi yetiştirmiş ve işini seven biri olması, çalgı dersi için gerekli olan müzikal bilgi ve birikimi öğrenciye aktarmak açısından oldukça önemlidir. Bu liselerde ki diğer bir sorun ise özel yetenek sınavlarının tarihinin liselere tercih dönemi ile çakışma durumudur. Ülkemizde tercih takviminin bu liselere göre ayarlanmaması nedeniyle son birkaç yıldır öğrenciler güzel sanatlar liseleri sınav dönemini kaçırmakta herhangi bir liseye yerleştiğinden dolayı bu okullara kayıt yaptıramamaktadır. Böylece okullara olan talep azaltmakta, sınıflara yeteri kadar öğrenci kaydı yapılamamaktadır. Bu durum birçok yetenekli öğrencinin keşfedilmeyip düz liselerde körelmelerine neden olmaktadır.

Görülüyor ki güzel sanatlar liselerinin nicelik açısından çoğalmasının niteliğe katkı sağlamamakla beraber birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar genel anlamda programda yer alan bütün derslere yansıtılabilmektedir. Bu derslerden birisi de çalışmanın genel kapsamıyla doğrudan alakalı olan çalgı dersleridir. Ayrıca bu okulların sayısının artmasıyla beraber okul başına düşen öğrenci sayısında gözle görülür azalma olması sorunu ortaya çıkmaktadır. Özellikle bazı illerde sayılarının birden fazla olması bu sorunu daha hissedilir hale getirmektedir. Bu nedenle okul sayısının artmasının öğrenci açısından avantaj olmasının yanında eğitimci açısından dezavantaja dönüşebilmektedir.

ÖNERİLER

Cinsiyetin kişisel başarı hissi puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip bir değişken olduğu sonucuna dayanarak bu konuyla ilgili yeni bir çalışma yapılabilir.

Medeni durumun kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı bir etkiye sahip bir değişken olduğu sonucuna dayanarak, evli olan çalgı eğitimcilerinin bekâr olan çalgı eğitimcilerine göre farklılık göstermesinin nedenleri ile ilgili bir akademik çalışma yapılabilir.

Belirli yaş aralıklarının duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi boyutunda anlamlı bir farklılık göstermesi sonucundan yola çıkılarak konuyla ilgili farklı bir çalışma yapılabilir.

Çalgı eğitimcilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin çalgılara göre farklılık göstermesi hareketle bireysel çalgı türünün mesleki tükenmişlik düzeyi üzerindeki sebepleri araştırılarak sonuçları ortaya koyulabilir.

Çalgı eğitimcilerinin mesleki doyum düzeylerinin artması ile duygusal tükenme düzeyleri ve duyarsızlaşma düzeylerinin azalacağı ayrıca düşük kişisel başarı hissini de azalacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla güzel sanatlar liselerinde görev yapan çalgı eğitimcilerinin doyum düzeylerinin süreklilik arz edebilmesi, öğretim süreçlerindeki gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanması ile sağlanabilir.

Kaynaklar

Akbolat, M. & Oğuz, Işık. (2008). Sağlık çalışanlarının tükenmişlik düzeyleri: Bir kamu hastanesi örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 11(2), 29 - 53.

- Aşık, N.A. (2010). Çalışanların iş doyumunu etkileyen bireysel ve örgütsel faktörler ile sonuçlarına ilişkin kavramsal bir değerlendirme. *Türk İdare Dergisi*, 467, 31-51.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumunu iş doyumuna ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 115-129.
- Bloom, B. S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (2.baskı). İstanbul: MEB Yayınları.
- Çilden, Ş. (2003, Ekim). *Çalgı eğitiminde nitelik sorunları*. Cumhuriyetimizin 80.Yılında Müzik Sempozyumu. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çilden, Ş. (2006, Nisan). *Müzik eğitimi yetiştirme sürecinde çalgı eğitiminin nitelik sorunlarının irdelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli.
- Demirci, B. (2013). Viyolonsel eğitiminde geleneksel türkmüziği'ne yönelik bir çalışma modeli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 117 – 129.
- Fenmen, M. (1991). *Müzik için el kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Karakışla, Y. (2012). *Kamu ve özel hastanelerde çalışan hemşirelerin iş doyumunu ve örgüt kültürü algıları*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.324183)
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (1. baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özay, S. (2013). *Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çalgı eğitiminin sorunları (Gazi Üniversitesi örneği)*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.336129)
- Pines, A.M., & Aranson, E. (1988). *Careerburnout. causesandcures*. New York, TheFreePress.
- Rızaoğlu, B., & Ayyıldız, T. (2008). Konaklama işletmelerinde örgüt kültürü ve iş tatmini: didim örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 7-20.
- Sarıkamış, Ç. (2006). *Örgüt kültürü ve örgütsel iletişim arasındaki ilişkinin örgüte bağlılık ve iş tatminine etkisi: Başarı teknik servis a.ş' de bir uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.191861)
- Seyidoğlu, H. (2009). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Şahal, E. (2005). *Akademik örgütlerde örgüt kültürü ve iş tatmini arasındaki ilişki: Akdeniz Üniversitesi'nde doktora yapan araştırmacıların örgüt kültürüne ve iş tatminine yönelik algı ve kanaatleri*. (Yüksek Lisans Tezi).Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez no.206324)
- Uçan, A. (1980). Çevreden evrene keman eğitimi üzerine. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 5(47), 19- 27.
- Uluç, Ç. (2006). *Güzel sanatlar liselerinde keman eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.(Tez no.206793)
- Uslu, M. (1996, Kasım). *Türkiye'deki çalgı eğitiminin yaygınlaştırılmasında ve geliştirilmesinde AGSL müzik bölümlerinin önemi*. 1. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu. Uludağ Üniversitesi: Bursa, 105-112.
- Yıldız, N., Akbulut, Ö., & Hüdaverdi, B. (2016). *İstatistiğe giriş*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Yüksel, S. (2003). *Sınıf yönetimi bölüm IV. sınıf ortamında etkili öğretmen davranışları*. (2. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

DETERMINATION OF THE PROFESSIONAL SATISFACTION AND PROFESSIONAL BURNOUT LEVELS OF INSTRUMENT TRAINERS IN FINE ARTS HIGH SCHOOLS

Mustafa AKGÜL, Barış DEMİRCİ

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the levels of job satisfaction and job burnout of instrumental music teachers in fine arts secondary schools. The general survey model was used in this study, which is a descriptive research. The population of the study consisted of instrumental teachers in the fine arts secondary schools (760), the sample consisted of instrumental teachers who responded to the scales (478). The Maslach Burnout Inventory (MBI) developed by Maslach and Jackson (1981) was used to determine the burnout level of instrumental teachers and the Job Satisfaction Inventory developed by Kuzgun, Sevim and Hamamcı (1999) was used to determine the level of professional job satisfaction. In this study, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Mann-Whitney test, Kruskal-Wallis test, correlation and regression analyses were performed. The instrumentalists' age, gender, marital status, educational status, professional seniority and individual instrument types were examined in relation to the sub-dimensions of the Burnout Scale. The relationship between job satisfaction and job burnout was determined and regressions on job satisfaction and job burnout were found. Gender and marital status are not variables that affect the emotional exhaustion and personalisation scores of instrumentalists. On the other hand, gender, marital status and age variables do have a significant effect on personal satisfaction scores. The educational status variable has no significant effect on emotional exhaustion and sense of personal success. Professional seniority and the type of individual instrument have a significant effect on the sense of personal success. As the professional satisfaction of instrumentalists increases, the level of emotional exhaustion decreases and the sense of personal success increases. It was found that instrumentalists' job burnout significantly predicted their job satisfaction.

Keywords: Instrumental training, job satisfaction, job burnout